

test

TOMOS COLIBRI 14: COLIBRI 15

tekst:
*Andrej
Sedej*

fotografije:
*Marjan
Zaplatic*

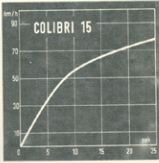
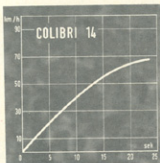
Mopeda samo še po imenu

Za preskušanje motornih koles, pa čeprav le 50 kubičnih, ta letni čas ni najprimernejši. Sončna in topla jesen nas je le premotila, da smo testirali dva Tomosova „mopeda“. Menili smo, da nas taki malčki ne bodo toliko prepihali, da bi dobili ozeblino. Pa ni bilo tako; saj smo že po prvih kilometrih ugotovili, da od mopedov, ki so jih začeli izdelovati pred 15 leti po licenci avstrijske tovarne Puch, ni ostalo mnogo. Prvi colibri, ki je imel oznako 03, je bil še moped v pravem pomenu besede: kolo z motorjem in pedalci (mo-ped). Izvedba z oznako 12 pa je imela zaganjač na nogo in branik za noge. Oba sta imela kot bicikla samo en sedež. Menjalnik je imel le dve prestavi. Iz teh dveh osnovnih modelov so razvili razne inačice: s tremi prestavami, z dvema sedežema in različno opremo.

Na test smo dobili njihova najnovejša izdelka: izboljšan in nekoliko spremenjen colibri 14, ki bo v prodaji šele pomladi in colibri 15, ki je že pravo, pravcato motorno kolo, ki si je s 5,3 KM pri 7500 vrtljajih v minuti in največjo hitrostjo nad 80 km na uro pridobil vstopnico za razred motornih koles, ki so na Zahodu zelo priljubljeni. Predvsem med mladino, saj lahko opravljate vozniški izpit za taka motorna kolesa že s šestnajstim letom. Colibri 14 pa je s 3,5 konji na meji med

Po nekaj uspešnih terenskih skokih štirinajstice je zamikalo tudi voznika colibrija 15, da bi se poskusil v tem. Za cesto prirejeni blažilniki bi skorajda vrgli voznika s sedla.

Dvotaktni enovaljni motor s prisiljenim hlajenjem (na sliki „slečen“) ima specifično moč 70 KM na liter. Toliko ima le malo avtomobilov srednjega razreda. Največjo moč 3,5 KM so mu namerili pri 6500 vrtljajih v minuti. Pospeški tega pol decilitrskega motorja povedo, da bo mladina na cestah hitrejša, pa tudi...

Velika hladilna rebra valja hladijo motor colibrija 15 brez vetrnice na magnetnem vztrajniku. Zato je ta motor za hitro vožnjo po cestah; saj se pri počasni vožnji ne bi dovolj hladil. Pet prestav mu omogoča precej visoko končno hitrost, 5,3 KM pri 7500 vrtljajih pa odlične pospeške, ki smo jih ponazorili s krivuljo v diagramu.

klasičnimi mopedi in povzdignjenimi 50 kubičnimi motornimi kolesi.

Colibri 14

Novi colibri 14 je brez ščitnika za noge, posoda za gorivo je drugačna in drži 11 litrov. Orodje je pri novem motornem kolesu iz Tomosa spravljeno pod sedežem, v luknji, ki je zaprta s stranskim pokrovom. Prejšnje izvedbe so imele zato škatli na zadnjem blatniku. Novince nima skoraj nič skupnega s predniki iz družine Puch, tako da lahko zapišemo, da je to že povsem Tomosovo vozilo. „Moped“ colibri 14 poganja dvotaktni, enovaljni motor, ki se zelo malo razlikuje od motorjev ostalih Tomosovih dvo-kolesnikov. Hladi se prisiljeno z ventilatorjem, ki je pritrjen na magnetnem vztrajniku. Spremenjena je oblika hladilnih reber, stilistično pa so polepšani zaščitni oklepni pokrovi. Zaganjamo ga z nožnim zaganjačem. Med testom nam je brez izjeme vžigal na prvi pritisk. S povečanim kompresijskim razmerjem 9 : 1 in zvečanim sesalnim griom uplinjača (13 mm) in večjo glavno sobo (70 mm) so povečali moč motorja na 3,5 KM pri 6500 vrtljajih v minuti. S tem je razumljivo tudi hitrost 68 km na uro, ki je za tako motorno kolo v zgornjih mejah. Od 0 do 50 km na uro pospeši štirinajstična v 14 sekundah, od 0 do 60 km na uro pa v 17 sekundah. Mešanico super bencina in dvotaktola v razmerju 25 : 1 dozira uplinjač bing 1/13/11. Ima avtomatsko na-

pravo za mrzli vžig in suh zračni filter, ki je vgrajen v okvir motornega kolesa.

Ohišje motorja, menjalnika, valj in glava so iz aluminijeve zlitine. Menjalnik s štirimi prestavami in mehanizem za zaganjanje motorja sta v istem bloku kot motor. Na levi strani je nožni vzvod za prestavljanje. Pretika se mehko in dokaj natanko.

Moč prenaša iz motorja na menjalnik par zobnikov (primarni pogon) preko lamalne sklopke, ki se vrti v olju. Isto olje maže tudi menjalnik in primarni pogon.

Veriga veže verižno kolo ob menjalniku in verižnik na zadnjem kolesu. Verižnik v menjalniku ima 13 zob, na zadnjem kolesu pa 32.

Največje hitrosti, ki jih štirinajstična doseže v posameznih prestavah: 1 – 18 km na uro, 2 – 30 km na uro, 3 – 42 km na uro, četrta prestava 68 km na uro.

Za elektro pogon bomo dinamo iskra (6 V, 16 W pri 3200 vrtljajih v minuti) z magnetnim vztrajnikom in napaja s potrebnim tokom žarnico (6 V/15 W) žarometu s premerom 105 mm, žarnico zadnje luči, trobiljo in magnetni vžig.

Vse je v okviru iz jeklene, v stiskalnici oblikovane pločvine. Zvarjen je iz svih profilnih polovic, ki sta na več mestih ojačani. Prednje kolo je vpeto v teleskopske vilice z mehansko-hidravličnim blažilcem. Tudi zadnje kolo je na nihajnih vilicah, ki so vzmetene in ublažene z dvema mehansko-hidravličnima, vzmetnima blažilcema. Hod prednjih blažilnikov je 65, zadnjih pa 60

milimetrov. To vzmetenje je dovolj mehko, da je tudi vožnja po gozdnih poteh udobna. Široka balanca in dokaj dolgi hod blažilnikov poskrbijo, da si lahko s tem colibrijem omislite tudi terensko vožnjo in skoke.

Prednje kolo zavirate z ročico na desni strani krmila. Nožni vzvod na desni strani je za zadnje zavore. Prenos na kolesa je pri obeh preko pletene jeklene žice. Zavore nastavljate ob pestu kolesa.

Podolgovat sedež za dva je dovolj udoben tudi za daljšo pot.

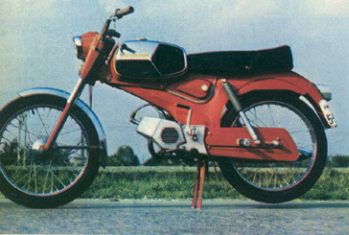
Kaj pa „armatura“ colibrija 14? Merilnik hitrosti teleoptik ni najzanesljivejši. Po vožnji po slabi makadamski cesti in dveh terenskih skokih je merilnik kazal pri največji hitrosti močno čez 80 km na uro. Kazalec tudi močno niha.

Težko je ugotoviti, kako hitro se pravzaprav peljete. Vgrajen je v ohišje žaromet, pod katerim je skrit tudi del cevaste balance. Na desni strani krmila sta vrtljivi ročaj za plin in ročica prednje zavore. Na levi je ročica sklopke in stikalo za dolgo in kratko luč ter za trobiljo in kratek stik.

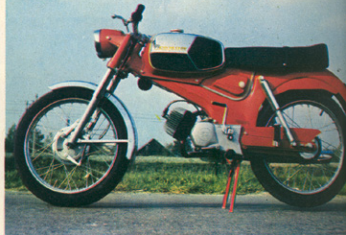
Pred tatovi ga varuje ključavnica, ki zaklene balanco.

Colibri 15

Že takoj, ko smo ga vžgali, smo po glasu spoznali, da je ta „moped“ pravo motorno kolo. Zmogljivost je pa pregnela poslednji dvom: colibri 15 je motorno kolo z le 50 kubiči! Vse izkušnje tomosovih konstruktorjev, ki so jih pridobili v 15-tih letih načrtovanja in izdelovanja mopedom in

Tomos colibri 14

Tomos colibri 15

PRIMERJAITE	tomos colibri 14	tomos colibri 15	garelli rekord	yamaha FS 1	hercules K 50 RX	kreidler florett RS	maico MD 50
Gibna prostornina (kubiki)	49	49	48	49	49	49	49
Moč KM (DIN) pri vrt./min	3,5/6500	5,3/7300	6/8500	5,2/8000	6,25/8000	6,25/8500	5,6/8500
Največja hitrost (km na uro)	68	86,1	78,4	76,4	86,8	95	85,9
Pospeški (sek)							
0—50 km na uro	14	8	7	9	7	6	8
0—60 km na uro	17	12	11	13	11	8	11
0—70 km na uro	—	19	20	20	17	11	15
Cena (din)	3 439*	4 500	4 000**	—	7 350**	7 083**	7 114**

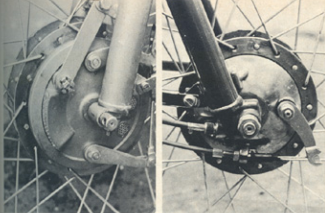
* — cena colibrija 14, ki je naprodaj; ** — cena v Zahodni Nemčiji preračunana v dinarje.

pa izkušnje z dirkalnimi petdesetkubičniki, ki dosegajo v svetovnem merilu odlične rezultate, so botrovali colibriju 15. Motor je z 5,3 KM pri 7300 vrtljajih pravi športnik. Kako izredne so zmogljivosti tega motorja ne vidimo toliko iz največje moči kot iz specifične moči (koliko KM pride na en liter, na 1000 kubikov). Če primerjamo specifično moč colibrija 15, ki je celih 106 KM na liter, s težkim BMW R 75/5, ki ima s 750 kubiki in 50 konji le 67 KM na liter specifične moči, je to zadosten dokaz za naše trditve. Danes 100 KM na liter pomeni tudi za 125-kubično motorno kolo že izredno zmogljivost. Z motornim kolesom kot je ta tomosovec, ki doseže 86 km na uro in pospeši od 0 do 60 km na uro v 12 sekundah, se da že kar dovolj hitro voziti, če ne bi rekli temu že kar brzeti. Motor se od 14 razlikuje v glavnem po hlajenju, ki je neposredno in po povečani kompresiji na 1 : 11 pri istem gibu, vrtni in po močnejši

Colibri 15 s 50 kubiki in 5,3 konji je pravo motorno kolo. Odstopali smo največjo hitrost 86,1 km na uro in odlične pospeške za motor s tako majhno gibno prostornino (od 0 do 60 km na uro 12 sekund).

dimezioniranem upljinjaču, ki ni tik ob valju. Postavljen je namreč na desni strani in ima suhi filter v dušilniku sesalnih šumov. Menjalnik ima pet prestav in je na istem mestu kot pri colibriju 14. Enako je še: prenos moči na kolo, sklopka in število zob obeh verižnikov. Hitrosti v posameznih prestavah: 1 — 20 km na uro, 2 — 40 km na uro, 3 — 57 km na uro, 4 — 73 km na uro, 5 — 86 km na uro. Konstruktorsko se razlikujeta oba mopeda le po močnejših blažilnikih, drugačni „armaturni plošči“ in po večjih zavornih bobnih. Poleg tega, da so blažilniki močnejši, imajo prednji tudi daljši hod. Zavorna bobna pri 14 imata premer 105 mm, pri 15 pa spredaj 140 mm, zadaj pa 125 mm. Pesti z zavornima bobnoma sta italijanski, kot tudi pri vsem nemških motornih kolesih tega razreda. Ta pesta so dovolj kvalitetna in poceni. Močnejši, večji bi lahko bil ploščati nosilec, ki zadržuje pesto zadnjega kolesa,

Večje hitrosti colibrija 15 zahtevajo tudi boljše zavore in s tem večji zavorni boben. Preračevalne odprtine na zavornem bobnu colibrija 15 skrbijo, da se zavore ne pregrejejo. Na drugi sliki je zavorni boben colibrija 14, kakršnega imajo tudi ostali, šibkejši Tomosovi mopedi.

da se pri zaviranju ne zavrti. Na mestu, kjer je pritrjeno na pesto, je to držalo počilo, kar pa je bila tudi edina resnejša okvara pri obeh motornih kolesih med testiranjem. To naše mnenje seveda velja, če se bo to zgodilo večjemu številu colibrijev 15. V servisni delavnici Tomosa še niso vedeli povedati kaj več o te, češ da je še premalo teh tomosov na cesti. Povsem drugačen je záromet, ki je večji in ločen od cevaste balance, ki je nižja in bolj ravna kot pri štirinajstici. Komande so enako razporejene, drugačen, boljši pa je merilnik hitrosti, ki je nizozemskega porekla. Pretirava le za nekaj odstotkov in med vožnjo je kazalec povsem miren. Pri 14 je veriga v zaprtim ščitniku, pri colibriju 15 pa je veriga prekrita le od zgoraj. Različni sta tudi dolgi kromirani izpušni cevi. Oba mopeda imata enake dimenzije koles, na katerih so gume 2,50 - 18.

Koliko motornega kolesa za vaš denar

Čeprav dokaj enaka, sta ta dva colibrija povsem različna dvo-kolesnika. Colibri 14 si bo izbral kupec, ki mu je tako motorno kolo nuja. Udoben, zanesljiv in še vedno dovolj hiter je kot prevozno sredstvo. Zaradi padavin je pa morda škoda, da je novi colibri 14 brez ščitnikov, ki so zelo dobrodošli v slabem vremenu. Colibri 15 pa je kot nalašč za

mladeniče, ki jim štirinajstica z 68 km na uro ni dovolj. Oba pa sta toliko poskočna in hitra, da se brez skrbi podate za konec tedna z njim na morje. Največkrat boste hitrejši kot avtomobili v dolgi, počasni koloni.

Ko že vse tako radi primerjamo z razvitejšimi sosedi za mejo, še poglejmo, kako je s ceno teh jeklenih konjičev v Zahodni Nemčiji. Japonci, Italijani in največ Nemci imajo celo vrsto motornih koles, ki spadajo v isti razred kot colibri 15 in mu konkurirajo. V Zahodni Nemčiji stane najdražje 50 kubično motorno kolo hercules K 50 RX 1635 DM (približno 7 350 din). Primerjamo ga s ceno austina 1300, ki stane preračunano 31 100 din. Ob tem je cena colibrija 15 pri nas 4500 din, austin 1300 pa velja pri nas 36 980 din. Tudi če primerjamo ceno najcenejšega tovrstnega motornega kolesa v Nemčiji: italijanski garelli rekord (stane preračunano približno 4000 din), je razmerje s ceno avtomobila še vedno precej različno od našega. Če torej vzamemo te primerjave za merilo, so tomosova mala motorna kolesa pri nas poceni. Če seveda zanemarimo osebni dohodek!

Oba colibrija sta nas navdušila. Sta močan dokaz napredka v tovarni Tomos, ki je s tema dvema motorinoma kolesema dokazala, da je popolnoma kos zastavljenim proizvodnim nalogam. Gosta servisna mreža po vseh Jugoslaviji pa je še dodatni porok za dobro prodajo.

TEHNIČNI PODATKI

Colibri 14

MOTOR: enovaljni, dvotaktni, vrtna in glb 38 x 43 mm, gibna prostornina 49 kubicov, kompresija 9:1, največja moč 3,5 KM pri 6500 vrt/min, specifična moč 70 KM na liter, mezanje melanica 1:25, uplinalč bing 1/13/11, glavna šoba 70 mm, premer sesalnega grla 13 mm.

PRENOS MOČI: menjalnik štiristopenjski, sklopka lamelna v oljni kopeli.

OPREMA: dinamo z magnetnim vztrajnikom 6 V 17 W pri 3200 vrt/min, svečke bosch 225 W, bosna F 70.

OKVIR: profilirana varjena konstrukcija iz jeklene pločevine, mehansko hidravlični blažilniki, hod spredaj 65 mm, zadaj 60 mm, zavore bobnaste, premer zavornega bobna 105 mm, gume 2,50-18, posoda za gorivo 11 litrov, teža 65 kg, dovoljena skupna obremenitev 205 kg.

CENA: 3438 din

MERITVE: največja hitrost 68 km na uro, pospeški od 0 do 50 km na uro 14 sekund, do 0 do 60 km na uro 17 sekund, normalna poraba bencina 2,2 litra na 100 km, največja poraba 3,1 litra na 100 km.

colibri 15

MOTOR: enovaljni, dvotaktni, vrtna in glb 38 x 43 mm, gibna prostornina 49 kubicov, kompresija 11:1, največja moč 5,3 KM pri 7300 vrt/min, specifična moč 103 KM na liter, mezanje melanica 1:25, uplinalč bing 1/18/23, glavna šoba 85 mm, premer sesalnega grla 18 mm.

PRENOS MOČI: menjalnik petstopenjski, sklopka lamelna v oljni kopeli.

OPREMA: dinamo z magnetnim vztrajnikom 6 V 17 W pri 3200 vrt/min, svečke bosch W 260 T1.

OKVIR: profilirana varjena konstrukcija iz jeklene pločevine, mehansko hidravlični blažilniki, hod spredaj 90 mm, zadaj 60 mm, Zavore bobnaste, premer srednjega zavornega bobna 140 mm, zadnjega 125 mm, gume 2,50-18. Posoda za gorivo 11 litrov, teža 65 kg, dovoljena skupna obremenitev 210 kg.

CENA: 4500 din

MERITVE: največja hitrost 86,1 km na uro, pospeški od 0 do 50 km na uro 9 sekund, od 0 do 60 km na uro 12 sekund, od 0 do 70 km na uro 17 sekund, Največja poraba bencina 3,8 litra na 100 km.

Ko pridete v Trst

AVTO-RADIO
BLAUPUNKT
PHILIPS
GRUNDIG
JAPONSKI
od 15.000 lir dalje

VSE ZA AVTO:

gramofon	7.000 lir
radio-gramofon	14.000 lir
transistor	3.500 lir
sesalnik	6.100 lir

baterije vseh vrst
televizorji -
antene s kliččem
Precizna montaža z garantiranimi deli

IZREDNA CENA
ZA TISTEGA, KI BO PREDLOŽIL TA
ODREZEK AVTORADIO + ANTENA
+ ZVOČNIK + MASKA + BLOKIRANJE MOTORIA
ZA 20.000 lir

GUMIJASTI ZAMASKI
na steklu za CANDY
ZOPPAS IN REX

RADIO TREVISAN
TRST, Corso Italia 10 (center)